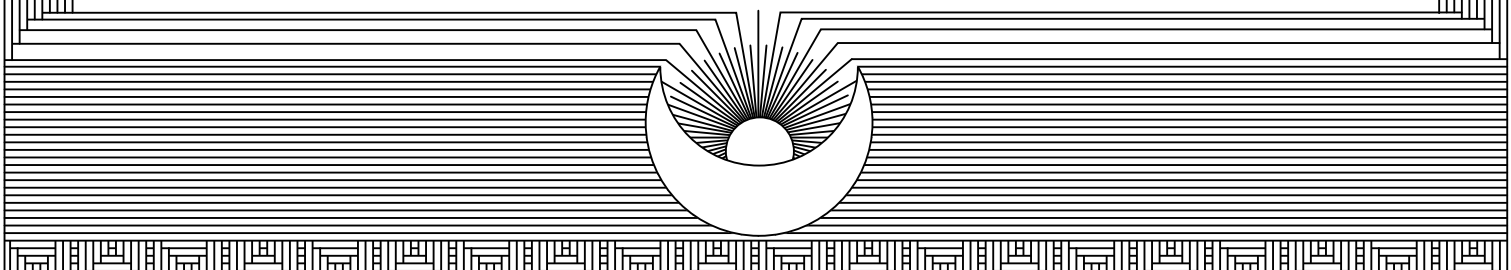
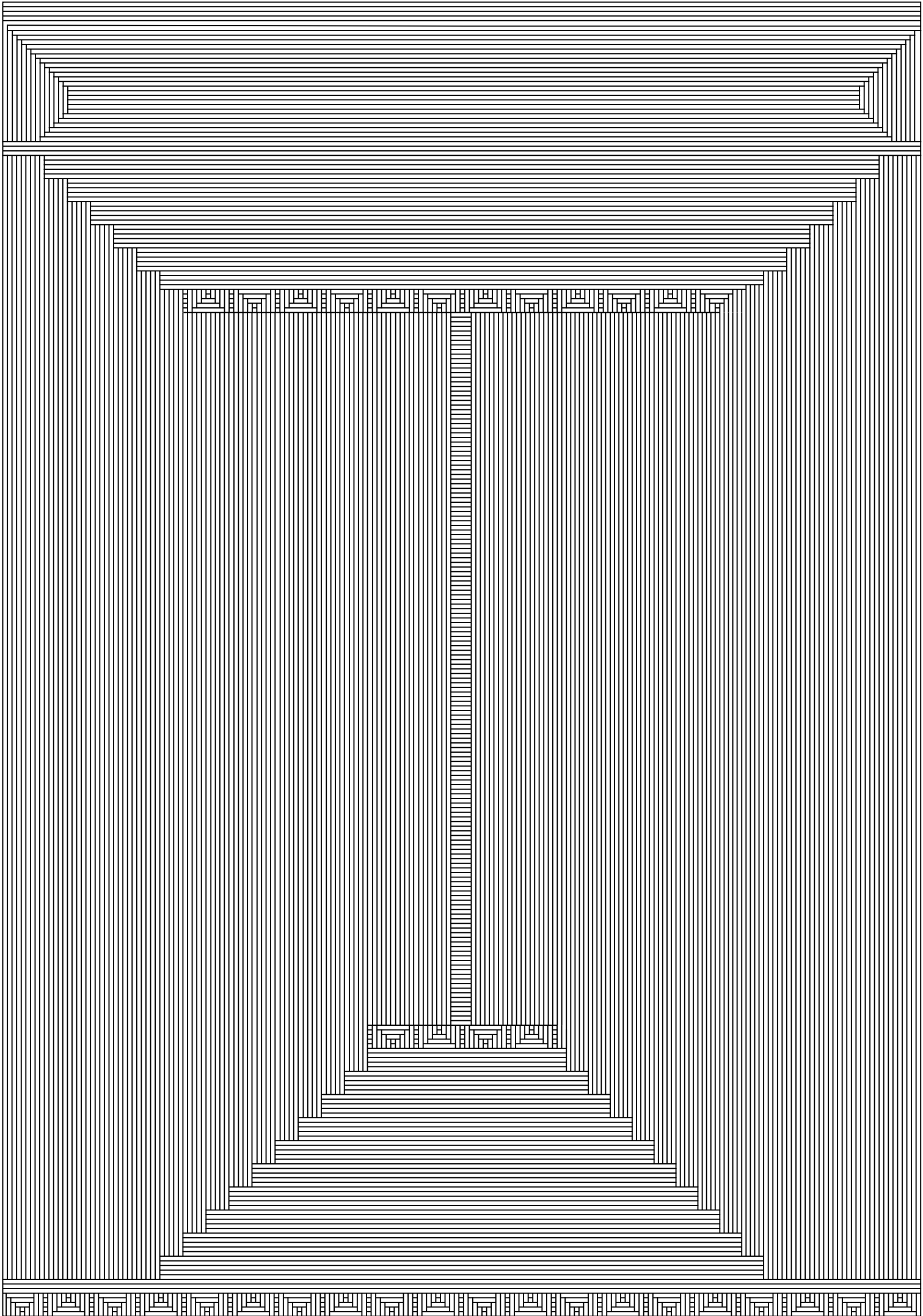

2021

JURYRAPPORT

Of het afgelopen studiejaar anders was? Nee en ja. Nog steeds werd het dagelijks leven in het algemeen en het afstuderen aan een kunstacademie in het bijzonder bemoeilijkt door de wereldwijde coronapandemie, bijna alsof 2021 een kopie was van het jaar daarvoor. Tegelijkertijd leken de Nederlandse academies en hun (fotografie)studenten al bijna gewend aan de situatie, want kijk aan: daar verscheen de ene na de andere uitnodiging voor de eindexamenexposities. En deze keer kon de jury van het Steenbergen Stipendium, de prijs voor pas afgestudeerd fotografisch talent, gelukkig op alle vijf de autonome fotografieafdelingen van de vijf geaccrediteerde kunstacademies op bezoek komen om de eindexamenexposities te bekijken: de Willem de Kooning Academie in Rotterdam, AKV | St. Joost in Breda, HKU in Utrecht, KABK in Den Haag en de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam.

De ene academie was daarin wat georganiseerder dan de andere. Ook zaten vanwege de pandemie sommige buitenlandse eindexamenkandidaten ten tijde van de exposities in hun thuisland, waardoor ze niet betrokken waren bij de opbouw van hun eigen presentaties. Dat was jammer, voor de jury en vooral voor die studenten zelf, maar desondanks kregen we een behoorlijk volledig beeld van wat de academies het afgelopen jaar voortbrachten. Wat daarbij opviel was dat de ontwikkeling die al een paar jaar gaande is – dat fotografen hun werk vaker presenteren middels installaties dan ‘gewoon’ als foto’s aan de muur – een extra vlucht lijkt te hebben genomen. Er werden huiskamers ingericht, muurtjes opgetrokken, objecten gemaakt – er werd van alles gedaan om het verhaal van de foto’s te illustreren en te versterken, en om het publiek even onder te dompelen in een andere wereld.

Uit alle fotografieprojecten die de revue passeerden, koos de jury er wederom vijf die op uitnodiging van de Steenbergen Stichting samen te zien zijn in een tentoonstelling in het Nederlands Fotomuseum (NFM) in Rotterdam. Eén van de

STEENBERGEN STIPENDIUM

Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam, één van de Willem de Kooning Academie in Rotterdam, één van AKV | St. Joost in Breda en twee van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. Na het zien van de expositie in het NFM en het opnieuw evalueren van de genomineerde projecten koos de jury uit de vijf kandidaten één winnaar. Ook kende zij een eervolle vermelding toe.

JURY

De jury van het Steenbergen Stipendium 2021 bestaat uit kunstenaar Juul Hondius, fotograaf Henk Wildschut en schrijver / kunsthistoricus Merel Bem (voorzitter).

GENOMINEERDEN

De groep van vijf genomineerde jonge fotografen blinkt, zoals elk jaar, weer uit in veelzijdigheid en professionaliteit. De kwaliteit van hun werk is hoog. Bijna alle projecten zijn geworteld in of komen direct voort uit de jeugd van de betreffende makers, die al vroeg in hun leven bezig waren met het op de een of andere manier vastleggen en documenteren van hun eigen (innerlijke) wereld.

LAURA BOUMAN (Nederland, 1997)

Rust Roest

Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam

Laura Bouman groeide op tussen de voertuigen. Auto's, motorfietsen – ze weet niet anders of haar familieleden, haar vrienden en zichzelf waren erop aan het rijden of eraan aan het sleutelen, als waren het technische verlengstukken van hun lichamen. De vlekken op de vloer en het tapijt, de vette vingerafdrukken op de deurkrukken en de beschadigde handen van haar vader herinnerden haar er constant aan dat mensen dagelijks te maken hebben met machines en hun onderhoud, zo schreef ze in haar scriptie.

In haar eindexamenpresentatie *Rust Roest* komt dat allemaal samen. Op grondige en tegelijk speelse en ongecompliceerde wijze deed Bouman onderzoek naar de relatie tussen het menselijk lichaam en de voertuigen die ons zowel fysiek als mentaal verder brengen. Net als het sleutelen aan motoren en lekken-de uitlaten een bepaalde nieuwsgierigheid naar materialen en hun eigenschappen met zich meebrengt, zo experimenteerde ook Bouman met verschillende vormen en manieren om haar verhaal over het voetlicht te brengen. Het materiaal, de werkplaats – je kunt het bijna ruiken. Ze fotografeerde niet alleen, maar presenteert ook tekeningen, fotokopieën, een video en motorhelmen van zachte kunststof, waar het maakplezier van afspat. Haar installatie is een sterke uitvergroting van haar

genegenheid voor de motorfiets én de band die ze heeft met haar familie en in het bijzonder met haar vader.

Al die afzonderlijke werken vormen één coherente installatie, waarin steeds op een andere manier de link wordt gelegd tussen technologie en het menselijk lichaam en de alomtegenwoordigheid van machines in het dagelijks bestaan. Soms heel letterlijk, zoals in de schematische weergave van een motorfiets waarvan de verschillende onderdelen zijn gekoppeld aan specifieke lichaamsdelen of organen, alsof het een tekening in de wachtkamer van de acupuncturist betreft. Een leven met en voor voertuigen betekent handen met stompe nagels, een duim die tussen de deur van de auto kwam, afgesleten plekken op je schoen en lichaamsdelen die naakt ogen zonder hun leren bekleding. Het is ronduit knap hoe Bouman een (relatief) eenvoudig onderwerp van zoveel kanten weet te belichten.

JULIA GAT (Israël/Frankrijk, 1997)

Hamsa Hamsa Hamsa | Un upbringing

Willem de Kooning Academie, Rotterdam

Vanaf het moment dat je als kijker kennismaakt met Julia Gat en haar broers en zussen ben je eigenlijk al verkocht. Gat presenteert een gezinsleven dat, vanaf een afstand althans, zo heerlijk vrij en ongedwongen oogt, dat het zowel vertedering als lichte jaloezie oproept. Vanaf haar tiende al documenteert ze haar directe omgeving, naar eigen zeggen omdat ze het geluk dat er mee verbonden is wilde vastleggen en voor altijd bewaren. Dat leverde een goudmijn aan beelden op.

In prachtige foto's, een boek en een film, die bestaat uit aan elkaar geplakte homemade video's, brengt Gat een ode aan haar kindertijd. Ouders, volwassenen – ze spelen geen rol van betekenis, tenzij als de onzichtbare krachten die de speelsheid en de experimenteerdrang van hun kinderen volop de ruimte gaven. Op de eerste afbeelding in het boek worden ze nadrukkelijk onscherp opgevoerd. Maar Gat droeg haar publicatie wel degelijk aan hen op, wat doet vermoeden dat hun rol groter is dan we denken. Tegen een achtergrond van zonnige, exotische locaties speelt zich vervolgens een leven af dat wordt getekend door de ongecompliceerde multiculturele identiteit en de aantrekkelijke, bohemienachtige levensstijl van de 'personages'. Met z'n allen vormen zij een idyllische minimaatschappij, los van de grote boze buitenwereld.

Er is geen drama; hooguit af en toe een subtiele verwijzing naar het einde van het harmonieuze samenzijn (in de film legt de kleine Gat subliem uit wat het woord 'verandering' inhoudt en aan het eind zijn er verhuisdozen). Daar gaat het ook niet om. Hier wordt de compromisloze levenshouding gevierd, en hoe. *Hamsa Hamsa Hamsa* – de gulzigheid zit ook in de titel – is behalve een door en door nostalgisch project ook een onweersstaanbaar pamflet voor het nemen van vrijheden en het naar eigen inzicht vormgeven van het leven.

RICK VAN DER KLOOSTER (Nederland, 1995)

The Day the Birds stopped Singing

AKV St. Joost, Breda

Wat te doen wanneer je jong bent en je zorgen maakt over de wereld? Je kunt de straat op gaan om te demonstreren, maar je kunt ook, zoals in het geval van Rick van der Klooster, een fotoboek maken. Het project *The Day the Birds stopped Singing* kwam voort uit ongerustheid en boosheid over opgroeien op een aardbol die langzaam sterft. Dat resulteerde in stemmige, contrastrijke zwart-wit foto's die af en toe gerust mistroostig kunnen worden genoemd – donkere luchten, treurwilgen die met hun takken in het water hangen, opgezette vogels – en portretten van jongeren die tegen de achtergrond van stadsparken door verrekijkers turen of poseren met vogelhuisjes die in brand staan. Ook is er die ene jongen die een stuk of wat bakstenen aan zijn bovenlijf heeft hangen.

Die metaforen liegen er niet om. Toch is *The Day the Birds stopped Singing* uiteindelijk geen somber project. Er zijn vogels, hoog in de takken, waar de vrijheid lonkt. Er is zonneschijn die door de bladeren piept, er is een licht in de verte, en er is sprake van tederheid en een oprechte verbintenis tussen de jongeren en hun natuurlijke omgeving. Dat stemt ondanks alles hoopvol. Hoewel de fotograaf voor zijn presentatie bij St. Joost maar één foto had uitgeprint (het was lang onzeker of er überhaupt een eindexamenshow zou komen), waren we erg onder de indruk van het boek dat hij had gemaakt. De kwaliteit van de afzonderlijke foto's is verrassend hoog, en samen vertellen ze een mooi, persoonlijk en invoelbaar verhaal. Het boek is met zorg samengesteld en ge-edit. Er werden een tekenaar en een vormgever ingeschakeld om het compleet te maken. Redenen te over om Rick van der Klooster te nomineren.

VLADIMIR VIDANOVSKI (Noord-Macedonië, 1996)

What are you looking for?

Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag

De installatie van Vladimir Vidanovski heet *What are you looking for?* Dat is een vraag die hij natuurlijk vooral aan zichzelf stelde, terwijl deze zelfverklaarde 'screen-based millennial' zich voor zijn eindexamenproject door een berg video's uit zijn jeugd heen werkte. Al die uren die hij als kleine jongen vanaf een jaar of vier achter een computerscherm had doorgebracht, eindeloos sleutelend aan digitale fantasiewerelden, kwamen hem nu van pas. Fragmenten eruit komen terug in de ontroerend mooie film die hij maakte.

Met behulp van oude videotechnieken reconstrueerde Vidanovski zijn ouderlijk huis; blokkerig en schokkerig verschijnt het in beeld. De 'camera' draait en houdt stil bij een computer in een lege kamer. Vanuit het blauwe licht komt het videobeeld van een jongetje tevoorschijn. Hij wil zijn 'publiek' graag meenemen op reis door zijn dagdromen.

Behalve deze piepjonge, onschuldige en grappige versie van hemzelf is er nog een andere verteller: de kunstenaar van nu, die terugkijkt op zijn jeugd en weet dat die zich afspeelde tegen een achtergrond van politieke onrust. Het contrast is groot: aan de ene kant de suikerzoete wereld van een jong kind dat leeft op Amerikaanse YouTube-filmpjes (die wereld komt terug in een netwerk van kleine schermpjes die ook deel uitmaken van de installatie, en waarop beelden van oude computerspelletjes en kindertelevisie te zien zijn) en aan de andere kant de benauwende werkelijkheid die zich buiten het veilige huis afspeelt. Ook die komt terug in de film, in de vorm van donkere, dystopische beelden. *'I find myself surrounded by walls of forgotten memories,'* fluistert Vidanovski.

Misschien is dat waar hij als volwassen kunstenaar naar zoekt: een balans tussen nostalgische herinneringen en de harde realiteit. In zijn werk neemt hij je mee naar het beladene en het absurdistische. Hij laat die twee elkaar niet uitsluiten. Daardoor wordt de nostalgie nergens wee of larmoyant, maar verleent ze de installatie een prettige lichtheid, zonder de geschiedenis mooier te maken dan die is.

LILLI WEINSTEIN (Duitsland, 1998)

Maskenfreiheit

Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag

Weet je hoe het voelt om te verdwijnen in een ruimte? Om niet te durven praten met vreemden, omdat je wangen rood zullen kleuren en je zweethanden zult krijgen? Om zo verlegen te zijn, dat het dagelijks leven je moeite kost? Dit zijn een paar van de vragen die Lilli Weinstein in haar project *Maskenfreiheit* aan de kijker stelt. Heel letterlijk zelfs: ze verstopte brieven in het park bij haar huis, brieven waarop dit soort vragen stonden, evenals een uitnodiging voor de vinder om haar op te bellen en een afspraak te maken. Ze hoopte dat de brieven gevonden zouden worden en ze hoopte tegelijkertijd van niet. Want dat zou betekenen dat ze samen met die vreemden zelfverzonnen opdrachten moest gaan uitvoeren, zoals: intensief oogcontact maken, gekke stemmetjes opzetten, elkaars gezicht bestuderen, samen huilen, et cetera. De horror.

Toch is dat precies wat Weinstein heeft gedaan. En ze heeft het hele proces nog gedocumenteerd ook. Als kijker word je daarvan getuige in haar werk: muren werden speels volgeplakt met foto's, tekeningen en memo's, een overdonderende hoeveelheid bewijsstukken van de momenten dat ze over haar extreme verlegenheid heen stapte. De documenten hangen per opdracht door en over elkaar heen, zwart-wit foto's afgewisseld met kleur, en alles zonder opsmuk, gewoon hatseklats, vastgelegd. Ze doen denken aan performances uit de jaren zestig en zeventig, waarin de werking van het menselijk lichaam centraal stond. De installatie voert je mee langs verschillende momenten in het proces en toont de medespelers die Weinstein erin heeft betrokken. Het is spannend, want het wás spannend; niets hoeft gesuggereerd. Je vermoedt dat het in werkelijkheid zelfs intenser was en dat voedt de nieuwsgierigheid.

De titel *Maskenfreiheit* verwijst naar de vrijheid die ontstaat wanneer je een masker draagt waarachter je jezelf kunt verstoppen.

STENDE ROEN STIDENDEUM

Voor Weinstein fungeert haar camera als dat masker. Hoewel ze zich realiseert dat die vrijheid een illusie is, verstopt ze zich erachter om haar eigen positie in de wereld te ontdekken en haar onzekerheid ten opzichte van anderen te onderzoeken. En ze neemt – hoe dapper – de kijker dus mee op haar ontdekkingsreis. Haar volgeplakte muren zijn esthetische mindmaps vol kwetsbare en gênante situaties, die ze toch maar mooi heeft overwonnen. In dit werk heeft Weinstein haar fotografie ingezet als therapiemiddel om haar angsten te bedwingen en om haar publiek op bijzondere wijze deelgenoot te maken van haar proces.

WINNAAR + EERVOLLE VERMELDING

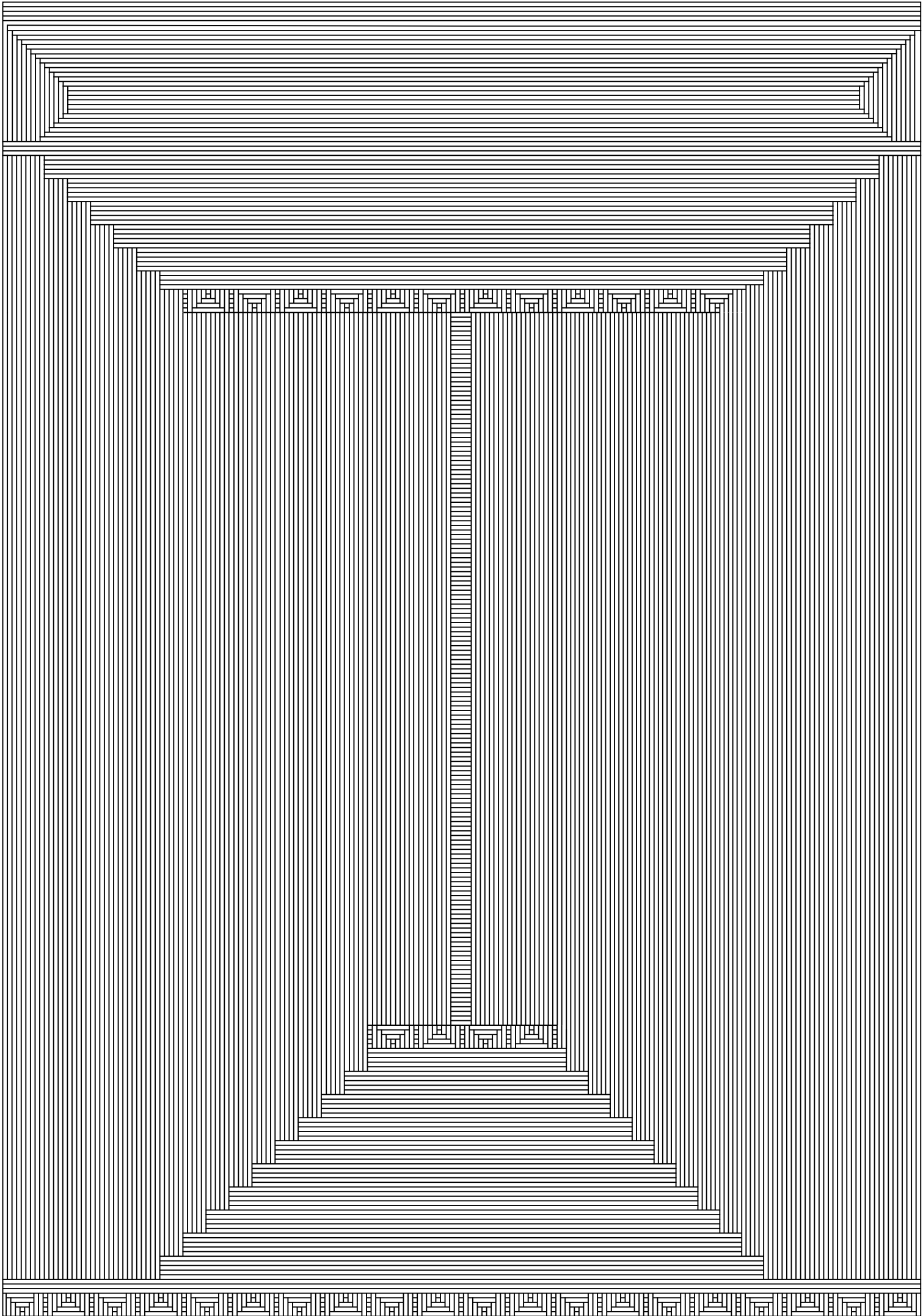
De winnaar van het Steenberg Stipendium 2021 is Laura Bouman. Met haar wonderschone en grappige installatie *Rust Roest* neemt zij de kijker mee haar wereld in: die van de motorfietsen, de auto's, het sleutelen en de snelheid. Het is een hobby die haar met de paplepel werd ingegoten, alleen: zij doet er nu iets anders mee dan haar familieleden. Zij maakte er een kunstproject van, waar evenwel net zoveel handwerk en liefde aan ten grondslag ligt. Het bestaat uit zelfgemaakte motorhelmen en andere objecten van glasvezel en latex, uit tekeningen waarin de relatie wordt gelegd tussen de motorfiets en het menselijk lichaam, en natuurlijk uit foto's en korte filmpjes, waarin steeds de rol van het voertuig in het dagelijkse bestaan wordt uitgelicht en benadrukt. Boumans speelse aanpak is fris en pretentieloos. De onderwerpen onder de oppervlakte worden door haar subtiel aangestipt: de relatie tussen een dochter en haar vader, een hobby die in de eerste plaats met mannen wordt geassocieerd, het samenvloeien van de mens en zijn machine. Alles komt samen in een overtuigende presentatie, waarin het kijken en het opnieuw zien centraal staan. Het zal moeite kosten om je los te maken van de dingen die je al je hele leven kent en waar je niet meer over nadenkt. Bouman wist haar eigen blik los te weken, keerde haar overbekende wereld ondersteboven, schudde haar als een sneeuw globe door elkaar en bekeek haar opnieuw. Wat ze toen zag, zien wij nu ook. En hoe.

De eervolle vermelding gaat dit jaar naar Vladimir Vidanovski. Met *What Are You Looking For* weet hij te overdonderen en te ontroeren. Speels en doortastend maakte hij gebruik van zijn persoonlijke jeugdarchief – tientallen zelfgemaakte homevideo's – dat hij in de vorm van een computerspel aan de kijker presenteert. Al snel wordt duidelijk dat hier sprake is van een

STANDEN STANDBEIJEN

veilige binnenwereld en een dreigend, beladen buiten, een toestand die Vidanovski zonder enige vorm van pathetiek presenteert. Vervolgens is de kijker volledig overgeleverd aan de verrassende en originele blik van de maker.

Juul Hondius
Henk Wildschut
Merel Bem

STENDEBANK STENDEBANK

WINKAAS

2021	LAURA BOUMAN, Amsterdam	2007	BREGJE VAN DEN BERG, Den Haag
	VLADIMIR VIDANOVSKI, Den Haag		MARK VINCENT HOUSTON, Amsterdam
2020	PIPPILOTTA YERNA, Den Haag	2006	CHRISTIAN VAN DER KOOY, Den Haag
	NATHAN VAN EWIJK, Utrecht		HANNAH HORSCH, Enschede
2019	VIKTOR NAUMOVSKI, Den Haag		THIJS KOELINK, Utrecht
	JESPER BOOT, Utrecht	2005	WYTSKE VAN KEULEN, Breda
2018	DANIËL SIEGERSMA, Den Haag		LINDA MARIA BIRBECK, Utrecht
2017	ELINE BENJAMINSEN, Den Haag	2004	YVONNE LACET, Utrecht
2016	KIMMO VIRTANEN, Den Haag		ELZA JO VAN REENEN, Den Haag
	KATERYNA SNIZHKO, Amsterdam	2003	MARCEL BORSTEN, Utrecht
2015	ESTHER HOVERS, Den Haag		JAAP SCHEEREN, Breda
2014	OLYA OLEINIC, Den Haag	2002	PETRA STAVAST, Breda
2013	JAYA PELUPESSY, Utrecht		HOLGER NIEHAUS, Enschede
2012	OLA LANKO, Amsterdam	2001	MYNE SOE-PEDERSEN, Amsterdam
2011	RAOUL DE LANGE, Den Haag		JUDITH VAN IJKEN, Utrecht
2010	HRAIR SARKISSIAN, Amsterdam	2000	KIM KRIJNEN, Breda
2009	JORIS JANSEN, Den Haag		HANNEKE FRANSSSEN, Breda
2008	MAGDALENA PILKO, Den Haag	1999	THOMAS SCHLIJPER, Utrecht
	WILLEM POPELIER, Den Haag	1998	ANDREA STULTIENS, Utrecht

